ASOCIATIA ROMANA ANTI- SIDA

RAPORT 2004

Intr. Mihai Eminescu 5
Bucureşti-2, cod 020079
Telefon: (021) 210 07 71
Telefon: (021) 210 20 77
Fax: (021) 210 82 51
E-mail: aras@arasnet.ro
Http: www.arasnet.ro

CUPRINS

Sectorul non-guvernamental –
între dezvoltare și derivă

Cuvânt explicativ

Programe

Financiar

SECTORUL NON-GUVERNAMENTAL – ÎNTRE DEZVOLTARE ŞI DERIVĂ

ARAS – Asociaţia Română Anti-SIDA – este o asociaţie permanent provocată de actualitatea infecţiei cu HIV, dar şi de cea din societatea civilă.

De 12 ani, ARAS se afirmă ca o entitate prezentă în cele mai sensibile arii ale infecţiei cu HIV/SIDA din România : PREVENIREA – în rândul tinerilor şi adulţilor, al persoanelor cu nevoi speciale (nevăzători, surdo-muţi), al celor vulnerabile (copii şi tineri ai străzii, consumatori de droguri injectabile, copii din centre de plasament, prostituţie); asistenţă psihosocială pentru persoane care trăiesc cu HIV – copii şi adulţi –, servicii accesibile, civilizate, adaptate condiţiilor socio-economice din România, precum Centrele de consiliere şi testare gratuită şi voluntară, SIDA Helpline – 0 800 800 033, asistenţă stomatologică, cursuri de formare profesională continuă în domeniul HIV/SIDA.

Tot de 12 ani, ARAS se afirmă ca un ONG preocupat de şi implicat în dezvoltarea societăţii civile, a cadrului legislativ din domeniu, a creerii unei culturi de masă în ceea ce înseamnă viaţa asociativă. Prin preocupările noastre, am arătat mereu că ONG-urile au un rol însemnat în dezvoltarea acestei societăţi, ca un element de echilibru alături de sectorul guvernamental şi de cel privat, de afaceri, şi că numai astfel populaţia poate avea un rol activ, dinamic în SOLUŢIONAREA celor mai multe crize din domeniul social, medical, educaţional, cultural, de mediu etc.

Noi credem că o societate democratică este aceea care descentralizează şi privatizează atât economia către zona de afaceri, cât şi serviciile către sectorul non-guvernamental, astfel încât majoritatea ONG-urilor să preia, prin subcontractare, cele mai multe din greutăţile care stau acum pe umerii guvernului şi care nu-şi găsesc rezolvare. În acest fel poate sectorul ONG să se dezvolte, responsabil, în acord cu tendinţele de dezvoltare naţionale şi internaţionale şi să stimuleze cetăţeanul ca unul de care depinde «viaţa cetăţii », care ştie ce-i trebuie lui şi comunităţii sale şi acţionează activ, renunţând astfel la atitudinea de nepăsare, delăsare, aşteptare de la alţii: «să-i dea, să-i facă, să-i schimbe viaţa».

În orice ţară europeană democrată, voinţa politică este cea care declanşează dezvoltarea. Aşa că şi noi, aici, în România, ne dorim o recunoaştere oficială a sectorului non-guvernamental, ca unul indispensabil pentru dezvoltarea democratică şi armonioasă a României.

Maria Georgescu
Director executiv ARAS

15 martie 2004

CUVÂNT EXPLICATIV

Înregistrată oficial în Bucureşti, la 10 aprilie 1992, ca organizaţie non-guvernamentală, ARAS a fost înfiinţată de un grup de tineri voluntari care şi-au propus drept misiune: informarea şi educarea tuturor categoriilor de populaţie asupra pericolului reprezentat de SIDA şi asupra mijloacelor de prevenire a infecţiei cu HIV; promovarea atitudinii de sprijin faţă de persoanele deja infectate sau bolnave, apărarea drepturilor şi intereselor acestora; oferirea de servicii de asistenţă materială, morală şi psihologică pentru persoanele infectate sau bolnave şi pentru familiile acestora.

Valorile pe care au ales atunci să le respecte sunt: non-discriminarea; recunoaşterea dreptului tuturor cetăţenilor la informare, educare, servicii sociale şi medicale de înaltă calitate, a dreptului la confidenţialitate; acceptarea diversităţii, a alterităţii (persoane, organizaţii, alte instituţii); colaborarea; caracterul non-profit; axarea pe comunitate; voluntariatul; profesionalismul, flexibilitatea, adaptabilitatea.

Primele sale programe au intrat în scenă după cum urmează:

1992: ARAS organizează prima sa campanie estivală de informare, pe litoralul Mării Negre, implicând circa 100 de voluntari; de atunci, acest tip de campanie s-a desfăşurat cu regularitate în fiecare an.

1993: Primul serviciu SIDA Helpline, deschis pe bază de voluntariat. Primele *quilt*-uri româneşti, dedicate copiilor care au murit de SIDA în orfelinate, au fost desfăşurate în cadrul unei ceremonii internaţionale de profil, la San Francisco. Şi acest gen de eveniment va fi reiterat anual de ARAS în spaţii publice din România.

1995: Se conturează primul grup de autosuport pentru persoanele cu HIV/SIDA. Are loc demararea programului ARAS de asistenţă psihosocială, destinat adulţilor şi copiilor, vizând respectarea drepturilor acestora şi integrarea socială.

1997: Este dotat cu echipament şi inaugurat cabinetul stomatologic ARAS, model de bună-practică în oferirea de servicii stomatologice (aplicarea precauţiilor universale).

1999: Primele centre de consiliere şi testare voluntară pentru HIV sunt deschise la Bucureşti, Constanţa şi Iaşi. În acelaşi an, începe proiectul „Seară de Seară”, adresat persoanelor implicate în sexul comercial (prostituate, proxeneţi, combinatori).

Inaugurarea unui proiect vizând informarea adulţilor şi copiilor străzii cu privire la riscurile infectării cu HIV şi cu alte infecţii cu transmitere sexuală (ITS).

2000: Iniţierea unui proiect de prevenire a riscurilor asociate consumului de droguri injectabile.

2002: ARAS este membră fondatoare şi coordonatoare a *Romanian Harm Reduction Network* [Reţeaua română de reducere a riscurilor asociate consumului de droguri injectabile]. În acelaşi an, asigură secretariatul Comisiei Naţionale Multisectoriale SIDA.

Iniţiatoare şi participantă directă la concepţia Comisiei Naţionale Multisectoriale SIDA, ARAS a contribuit masiv la elaborarea şi actualizarea Strategiei Naţionale SIDA, deţinând, în acelaşi timp, un rol important în reforma legislativă din domeniul HIV/SIDA.

2003: Rol decisiv în redactarea aplicaţiei României la finanţarea disponibilă prin proiectul Fondului Global şi al Băncii Mondiale, program gestionat de Fondul Global de Combatere a HIV/SIDA, Tuberculozei şi Malariei (abreviat, pe parcursul acestui document, FGSTM).

2004: Din luna martie a acestui an, ARAS este implementator al programului FGSTM în România. În afară de Capitală, ARAS numără şapte filiale (Bacău, Buzău, Cluj, Constanţa, Dolj, Iaşi, Neamţ, Timiş), la nivelul cărora – şi al judeţelor limitrofe – are şansa de a-şi extinde programele începute la Bucureşti.

Pentru validarea ARAS ca beneficiar al FGSTM, Ministerul Sănătăţii, prin Unitatea de Management a Proiectului Fondului Global şi al Băncii Mondiale, a supus asociaţia unei evaluări în care i-au fost notate cu stricteţe capacitatea organizaţională şi managerială, politica de resurse umane (inclusiv calificarea personalului), capacitatea tehnică, managementul de proiect, politicile şi procedurile financiare, sistemele interne şi externe de audit, măsura în care infrastructura ARAS se pretează tipurilor de servicii pe care le oferă.

FGSTM este un parteneriat al guvernelor, al societăţii civile şi al mediului internaţional de afaceri. Creat în 2002, şi-a propus să aloce resurse considerabile pentru a combate aceste trei cele mai devastatoare boli din lume (SIDA, tuberculoză şi malarie). Fondurile sunt canalizate către regiunile cele mai afectate, dintre care face parte şi România.

Fondul încurajează programele de prevenire HIV în rândul grupurilor vulnerabile (persoane fără adăpost, romi, persoane implicate în sexul comercial, consumatori de droguri injectabile etc.), asigurarea accesului acestora la tratament, dezinstituţionalizarea copiilor infectaţi cu HIV din centrele de plasament, integrarea şcolară a copiilor cu HIV/SIDA.

Cu toate că alocă resurse financiare generoase pentru servicii de acest tip, extrem de necesare, FGSTM nu include, spre exemplu, şi finanţarea serviciilor de asistenţă socială pentru familiile care au unul sau mai mulţi membri cu HIV/SIDA.

SIDA HelpLine: 0 800 800 033

Este un serviciu care funcţionează din 1993 şi care, începând din 2002, este accesibil gratuit, în reţeaua de telefonie fixă, din orice localitate a României, inclusiv de la cabinele de telefon public.

SIDA HelpLine oferă informaţii detaliate şi personalizate despre HIV/SIDA şi alte ITS, consiliere pentru testul HIV, consiliere în autoevaluarea şi reducerea riscurilor de infectare cu HIV, consiliere de sprijin pentru persoanele cu HIV/SIDA, referinţe către servicii medico-sociale.

Primele trei luni ale lui 2004 au coincis cu încheierea finanţării asigurate de Fundaţia pentru Dezvoltarea Societăţii Civile (FDSC), de la 1 martie 2004 intrând în vigoare finanţarea programului prin FGSTM.

Având drept scop asigurarea programelor de prevenire durabile, care să reducă rata transmiterii HIV/altor ITS, precum şi prevalenţa consumului de droguri, toate celelalte programe ARAS sunt deservite de această linie telefonică, promovată, la rândul ei, prin celelalte programe ARAS, numărul de telefon fiind menţionat pe toate materialele de informare ale asociaţiei. În plus, serviciul răspunde întrebărilor publicului larg şi prin intermediul unei adrese de poştă electronică: helpline.sida@arasnet.ro.

Echipa de operatori care a asigurat funcţionarea non-stop a serviciului cuprinde 8 persoane ce au urmat sesiuni trimestriale de instruire continuă, secondate de 17 voluntari candidaţi la deservirea liniei. Pe lângă discuţiile teoretice, atelierele de formare au inclus exerciţii practice, apte să dezvolte abilităţile de comunicare ale operatorilor, în vederea creşterii performanţelor şi a calităţii serviciilor pe care le oferă.

Baza de date privind serviciile disponibile în România în domeniul infecţiei cu HIV, al ITS, al planificării familiale, sănătăţii reproducerii, serviciilor sociale şi de protecţie a copilului a fost completată permanent cu repere noi. Pentru îmbogăţirea bazei de date au fost folosite informaţii de la filialele ARAS din întreaga ţară, de la direcţiile judeţene de sănătate publică, ONG partenere, alte instituţii, ghiduri ale serviciilor. Documentarea operatorilor cu privire la legislaţia în vigoare, la informaţiile specifice şi la noutăţile referitoare la infecţia cu HIV, la hepatitele cu virus de tip B sau C ori la alte infecţii cu transmitere sexuală, la asistenţă socială este şi ea continuă, în acest scop consultându-se publicaţii şi pagini web specializate (CDC Atlanta e doar un exemplu), participându-se la schimburi de experienţă.

Echipa proiectului este solicitată să ofere instruire şi consultanţă altor potenţiale servicii de informare prin telefon (exemplu: viitorul HelpLine al Agenţiei Naţionale Antidrog, în colaborare cu UNICEF) sau să-şi prezinte modelul de lucru unor servicii similare din străinătate (AIDS HelpLine of Toronto). Pe parcursul anului 2004 s-au înregistrat 33.390 de apeluri telefonice şi 2.641 de beneficiari care au solicitat informaţii despre HIV, consiliere sau referinţe către alte servicii legate de HIV/SIDA şi alte ITS.

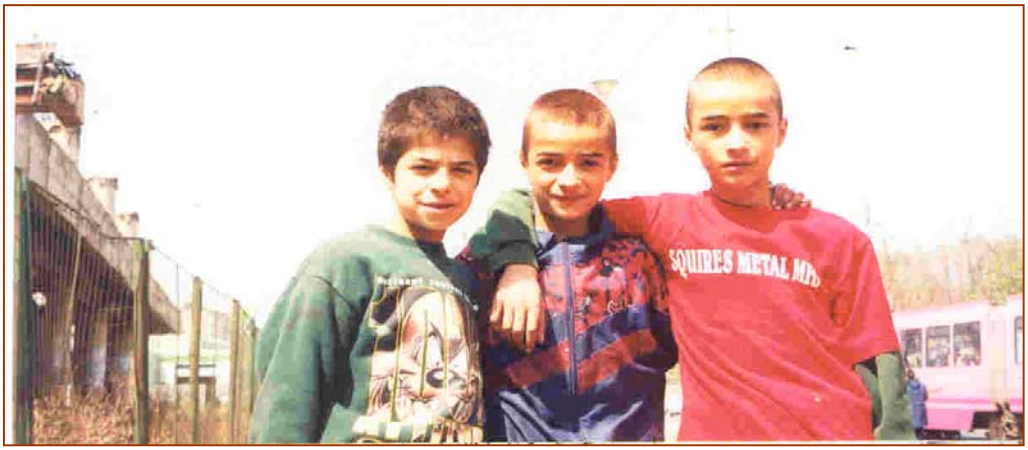

Centre de consiliere şi testare HIV voluntară

Fac parte dintr-un program care funcţionează din 1999, în Bucureşti, Constanţa şi Iaşi, pe baza unor parteneriate între ARAS şi direcţiile locale de sănătate publică, fiind şi primele centre de acest tip dezvoltate în România. Respectă recomandările Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii şi standardele de lucru propuse de CDC Atlanta.

În 2004, activităţile centrelor au fost finanţate de Agenţia Statelor Unite pentru Dezvoltare Internaţională (USAID) şi de Institutul de Cercetare şi Formare „John Snow, Inc.”.

Serviciile pe care le asigură constau în consiliere pre-test HIV (informaţii despre HIV şi procedurile de testare; informaţii despre semnificaţiile rezultatului la test; sprijin în autoevaluarea riscurilor de infectare şi în realizarea unui plan de reducere a acestora; consimţământ în cunoştinţă de cauză); testare HIV (recoltarea probelor de sânge, analiză de laborator; regim de testare anonimă sau, la recomandarea medicului de familie, confidenţială); consiliere post-test (anunţarea rezultatului, rediscutarea planului de reducere a riscurilor de infectare cu HIV, referinţe către alte servicii medicale sau sociale); distribuire de materiale informative şi materiale de protecţie (prezervative); alte examene de laborator (teste pentru virusul hepatitei de tip B sau C, TPHA).

Pe parcursul anului, în cele trei centre s-au efectuat 2.000 de şedinţe de consiliere şi s-au distribuit 8.000 de pliante concepute în cadrul proiectului *(Totul despre testul HIV).*

45% dintre beneficiarii centrelor fac parte din grupurile vulnerabile, înţelese conform definiţiilor din Strategia Naţională SIDA. În ordine, cele mai multe teste au fost efectuate în rândul persoanelor fără adăpost (copii şi adulţi care trăiesc pe stradă – în cazul minorilor, testul s-a efectuat cu acordul părinţilor sau al aparţinătorilor; ex.: centrele de primire în regim de urgenţă). În continuare se situează grupul romilor, urmat de cel al consumatorilor de droguri injectabile, talonat de cel al persoanelor homosexuale şi, în ultimă instanţă, de cel al persoanelor care practică sexul comercial. 25% din persoanele care au recurs la consiliere şi testare HIV voluntară au fost femei însărcinate.

S-a lucrat la redactarea unui manual de *Consiliere pre- şi post-test HIV,* prevăzut a fi tipărit în 2005, care să stea la baza formării personalului dornic să se specializeze în acest domeniu. A fost elaborată o programă de curs în materie de consiliere şi testare HIV voluntară şi s-au stabilit standardele de lucru în consilierea HIV.

Consilierea pre- şi post-test HIV
Program de educaţie medicală

Infecţia cu HIV/SIDA şi infecţiile cu transmitere sexuală constituie în continuare o problemă de sănătate publică, pentru rezolvarea căreia este necesară implicarea activă a profesioniştilor din domeniul sănătăţii.

Conform legislaţiei în vigoare (Ordinul 889/1998 al Ministrului Sănătăţii), asigurarea consilierii pre- şi post-test HIV – ca parte componentă a procesului de testare – este obligatorie.

ARAS organizează – prin instructorii săi formatori, acreditaţi de Colegiul Medicilor şi de Ministerul Sănătăţii, şi cu sprijinul financiar al UNICEF – cursuri de consiliere pentru medici şi asistenţi medicali, prin care aceştia dobândesc cunoştinţe despre procesul de consiliere şi testare HIV şi îşi dezvoltă abilităţile necesare practicării consilierii HIV.

Atelierele de instruire se desfăşoară în module structurate pe durata a trei zile de curs de câte cinci ore. Participanţii primesc manualul care stă la baza cursului şi materiale informative pentru pacienţii lor. În cadrul atelierelor sunt predate: procesul de consiliere şi testare (recomandările Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii), principii, teorii şi tehnici de consiliere (comunicare, ascultare activă, teoriile schimbării comportamentului, consilierea centrată pe client, situaţii dificile în consiliere), evaluarea riscului de infectare cu HIV (utilizarea întrebărilor deschise, ierarhizarea practicilor sexuale şi de consum al drogurilor în funcţie de riscurile de infectare cu HIV), reducerea riscului de infectare cu HIV (construirea unui plan de reducere a lui, asigurarea de referinţe spre servicii complementare), anunţarea rezultatului (aplicarea teoriei crizelor la infecţia cu HIV).

Cursurile sunt gratuite, iar diplomele cursanţilor sunt eliberate de Centrul Naţional de Perfecţionare Postuniversitară a Medicilor, Farmaciştilor, Altui Personal Medical cu Studii Superioare şi Asistenţilor Medicali, echivalând cu 15 ore de educaţie medicală continuă.

În 2004 au fost susţinute două cursuri pentru consilierii de la centrele ARAS de consiliere şi testare, la care au participat şi consilieri din alte instituţii care îşi îndrumă clienţii către servicii de consiliere şi testare.

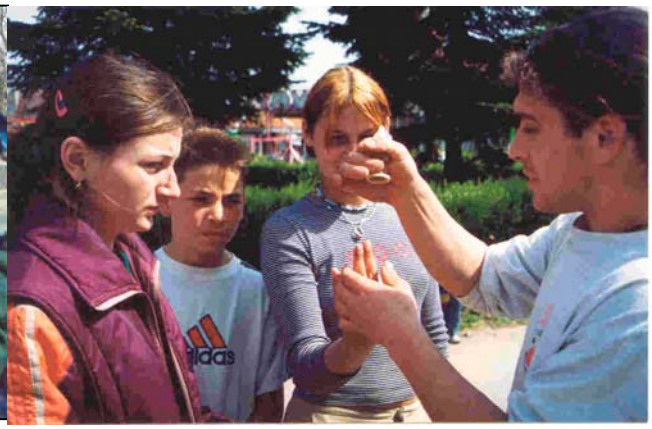

Prevenirea infecţiei cu HIV în rândul grupurilor greu-accesibile: persoane fără adăpost şi romi

Finanţat de FGSTM şi prevăzut a se derula pe durata a doi ani calendaristici, între 1 ianuarie 2004 şi 31 decembrie 2005, proiectul îşi propune reducerea riscului de infectare cu HIV şi cu alte ITS în cazul a 2.000 de tineri şi copii care trăiesc pe stradă şi a 20.000 de romi din cel puţin 30 de comunităţi de pe cuprinsul a 7 judeţe: Bucureşti-Ilfov, Constanţa, Iaşi, Bacău, Dolj, Neamţ, Timiş.

Se urmăreşte creşterea numărului de tineri fără adăpost şi de romi care: pot numi cel puţin două tipuri de comportament cu risc, îşi pot evalua corect riscul de infectare cu HIV, pot alege şi urma o strategie de reducere a riscului, cunosc faptul că o persoană HIV-seropozitivă arată la fel ca o persoană sănătoasă, pot face o demonstraţie corectă de folosire a prezervativului, folosesc constant prezervativul, au acces la serviciile medicale.

Echipa proiectului lucrează prin intermediul educatorilor comunitari (facilitatori), recrutaţi din rândul populaţiei-ţintă şi instruiţi de personalul ARAS în decursul atelierelor de formare.

Serviciile asigurate constau în informarea beneficiarilor asupra HIV/SIDA/altor ITS, asupra procedurilor de testare, informare cu privire la rezultatul testului şi la semnificaţia acestuia, educare în ceea ce priveşte corpul uman, microbii, regulile de protecţie şi de igienă universale, riscurile consumului de droguri.

Un alt serviciu disponibil este sprijinul acordat în autoevaluarea riscului de infectare şi în construirea unui plan de reducere a acestuia. În unele cazuri se fac trimiteri către servicii speciale, fie oferite de alte programe ARAS, fie de către alte ONG-uri sau instituţii publice. Astfel, pot fi oferite, de exemplu, tratament gratuit pentru sifilis ori alte tipuri de consultaţii medicale în acelaşi regim.

Complementar rolului pe care îl joacă furnizarea informaţiilor, în proiect se oferă şi suport material: prezervative, materiale informative, pachete cu produse igienice, însoţirea beneficiarilor către centrele de consiliere şi testare pentru HIV/hepatită cu virus de tip B sau C/alte ITS.

Echipa de proiect este compusă din 60 de persoane, dintre care 18 sunt educatori de sănătate ARAS (6 la Bucureşti şi câte 2 la Constanţa, Craiova, Iaşi, Bacău, Piatra-Neamţ şi Timişoara), iar 42 – educatori comunitari.

În 2004, proiectul a înregistrat 3.638 de activităţi de teren în rândul a 1.712 tineri fără adăpost şi a 5.109 romi (în total: 6.821 beneficiari). Dintre aceştia, 2.671 au fost beneficiari nou-cuprinşi în proiect, pe durata anului de referinţă.

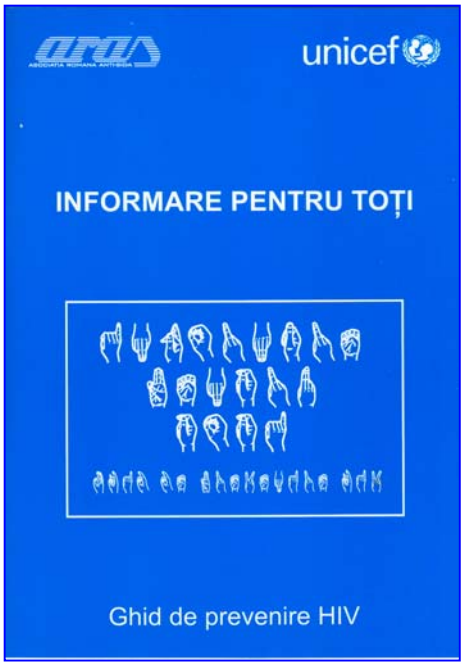

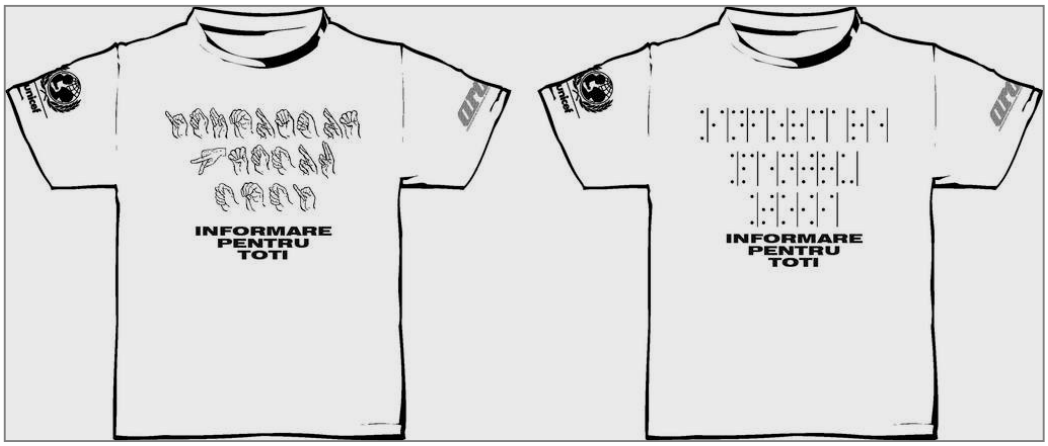

„Informare pentru toţi”
Prevenirea HIV/ITS în rândul persoanelor cu deficienţe auditive sau vizuale

Parteneriat al ARAS cu Asociaţia Nevăzătorilor din România (ANR) şi cu Asociaţia Naţională a Surzilor din România (ANSR), proiectul a vizat în principal susţinerea unor cursuri de formare pentru educatori din rândul persoanelor cu nevoi speciale, informarea şi educarea tinerilor cu nevoi speciale asupra infecţiei cu HIV şi cu alte ITS, dezvoltarea unei reţele de educatori de sănătate dintre tinerii cu nevoi speciale.

În 2004, finanţarea din partea UNICEF a permis prelungirea proiectului derulat în 2002-2003 cu sprijinul financiar al Uniunii Europene, prin programul Phare ACCES. Spaţiul de desfăşurare a cuprins în acest an oraşele: Bucureşti, Arad, Braşov, Buzău, Constanţa, Craiova, Satu-Mare şi Timişoara.

Au fost instruiţi 20 de educatori comunitari cu deficienţe de auz şi 20 – cu deficienţe de văz. Suporturile de curs au fost elaborate cu sprijinul reprezentanţilor fiecărei asociaţii partenere (manuale de formare a formatorilor).

630 de elevi din şcolile pentru ambliopi din Bucureşti, Buzău, Cluj-Napoca, Arad şi Satu-Mare au beneficiat de un total de 72 de sesiuni de informare din partea educatorilor comunitari ai ANR.

545 de elevi ai şcolilor pentru hipoacuzici din Bucureşti, Constanţa, Craiova şi Timişoara au fost informaţi cu privire la HIV/SIDA în decursul celor 80 de sesiuni susţinute de educatorii ANSR. Tehnicile de lucru s-au bazat pe dezbateri şi exemple, jocuri de rol – pentru prima categorie de elevi; planşe, lucru în grupuri, limbaj non-verbal sau mimico-gestual – pentru a doua).

Pentru a atrage un număr şi mai mare de educatori comunitari şi de cursanţi, s-au organizat competiţii, premiate cu (280) tricouri şi (50) şepci imprimate cu logo-ul proiectului – „Informare pentru toţi” –, transpus în Braille şi, respectiv, în limbajul semnelor. Proiectul a fost publicitat la nivelul comunităţilor-ţintă prin intermediul buletinelor informative *Litera noastră* (ANR) şi *Vocea tăcerii* (ANSR).

După pretestări repetate, care au pus în evidenţă variantele optime de concepţie a instrumentelor de lucru, bilanţul materialelor produse în proiect mai numără: 40 de casete audio, 200 de ghiduri Braille de prevenire HIV (pentru persoanele cu deficienţe totale de vedere), 500 de ghiduri de prevenire HIV imprimate cu corp mare de literă (pentru persoane cu deficienţe vizuale parţiale); 10.000 de ghiduri de prevenire pentru persoanele cu deficienţe de auz.

„E timpul să ne implicăm!" Prevenirea infecţiei cu HIV/ITS în rândul copiilor / adolescenţilor din centre de plasament

Proiectat cu o durată de desfăşurare cuprinsă în intervalul 1 martie 2004-31 decembrie 2005 şi finanţat de FGSTM şi, parţial, de Institutul de Cercetare şi Formare „John Snow, Inc." (materiale de protecţie), „E timpul să ne implicăm!" îşi propune să amelioreze informaţiile despre transmiterea HIV, despre consecinţele infecţiei, reducerea riscurilor şi abilitatea de a adopta şi menţine o strategie de evitare a riscului în rândul copiilor şi adolescenţilor ocrotiţi în centre de plasament din România. Adiacent, proiectul vizează să contribuie la ameliorarea deprinderilor lor de viaţă, a abilităţilor de comunicare, de negociere, de luare a deciziilor şi de evitare a riscurilor în general.

Premisa de la care porneşte intervenţia este că, deşi copiii şi adolescenţii din centrele de plasament sunt aproape toţi cuprinşi în sistemul de învăţământ de masă ori în cel special, având, teoretic, acces la informaţiile şi educaţia pe care le primesc copiii din familii, precum şi la îngrijiri medicale, în colectivităţi ei nu beneficiază totuşi de atenţia individuală, de afecţiunea, de grija care construiesc o imagine de sine fermă, echipată să facă faţă provocărilor vieţii ulterioare de adult, ceea ce îi vulnerabilizează, în comparaţie cu adolescenţii din familiile clasice.

Responsabilitatea activităţii de educaţie din acest proiect le revine educatorilor din centrele vizate, dar şi altor categorii de personal care lucrează direct cu copiii.

Aria geografică a proiectului cuprinde judeţele: Alba, Bacău, Bihor, Buzău, Iaşi, Ilfov, Ialomiţa, Maramureş, Neamţ, Prahova, Sălaj, Satu-Mare, Vaslui, Vrancea şi sectoarele 1-3 ale Capitalei.

La sfârşitul anului 2004, 66 de educatori (instructori de educaţie, psihologi şi asistenţi sociali) din 44 de centre de plasament, situate în 14 judeţe şi în 3 sectoare ale Bucureştiului, participaseră la atelierele de formare ARAS în componenta de educaţie pentru prevenirea infecţiei cu HIV/altor ITS şi a consumului de droguri; 15 educatori fuseseră instruiţi pentru programul de consiliere pre- şi post-test HIV; 1.871 de copii şi adolescenţi din centre de plasament, centre de zi şi case de tip familial participaseră la 499 de sesiuni de educaţie pentru prevenirea infecţiei cu HIV/ITS şi a consumului de droguri, organizate de 38 de educatori în 24 de centre de plasament şi în alte forme de ocrotire a copiilor aflaţi în dificultate; două pliante cu informaţii despre *Infecţia cu HIV/SIDA* şi *Infecţiile cu transmitere sexuală* fuseseră elaborate şi pretestate, urmând a fi tipărite în primul trimestru al anului 2005; 236 de copii şi adolescenţi cu HIV/SIDA din Neamţ, Bacău, Vrancea şi Ialomiţa, aflaţi în grija comunităţii locale, prin Direcţia Generală de Asistenţă Socială şi Protecţie a Copilului, ori în familii, participaseră la activităţi de educaţie şi recreere, în scopul dezvoltării personale şi al facilitării integrării lor sociale.

Colaboratorii ARAS în acest proiect sunt: Autoritatea Naţională pentru Protecţia Copilului şi Adopţie, organizaţia „Salvaţi Copiii" şi Direcţiile Generale de Asistenţă Socială şi Protecţie a Copilului din regiunile de intervenţie.

„Seară de seară"
Prevenirea HIV şi reducerea riscurilor asociate practicării sexului comercial şi consumului de droguri

Reducerea riscurilor asociate consumului de droguri injectabile

Conceptul de *harm reduction*, căruia nu i s-a găsit un corespondent românesc mai scurt decât cel de mai sus, foloseşte informarea, facilitarea accesului pentru grupurile sale ţintă la servicii medicale, la sprijin psihologic şi la echipament de protecţie, în scopul de a preveni: transmiterea infecţiilor (HIV/ITS/virusul hepatitei de tip B/C), mortalitatea prin supradoză (în urma injectării intravenoase a drogurilor) şi consecinţele sociale ce decurg din consumul de substanţe clasificate ca stupefiante.

Funcţionează din septembrie 1999 în Bucureşti, iar din mai 2004 şi-a lărgit aria de acţiune în judeţele Iaşi, Constanţa, Dolj, Timiş şi Ilfov, cu sprijinul FGSTM. Evident, a fost necesară instruirea prealabilă a echipelor „Seară de seară" din teritoriu, care aveau să desfăşoare activităţi similare în judeţele lor, iar aceasta s-a produs cu ajutorul cursurilor şi al schimburilor de experienţă (inclusiv instruire contabilă, în vederea raportării către finanţator).

Scopul proiectului este de a preveni infecţia cu HIV/SIDA/ITS în rândul persoanelor implicate în sexul comercial (prostituţie). Toate activităţile programului se desfăşoară noaptea, pe teren, în zonele în care locuiesc sau lucrează beneficiarii săi (prostituate, proxeneţi, combinatori – unii dintre ei consumatori de droguri –, alte persoane din comunitate).

Serviciile care le sunt oferite cuprind: informare şi educare (prevenire HIV/SIDA/ITS, căi de transmitere HIV/SIDA/ITS, reducerea riscurilor – distribuire de prezervative, seringi sterile, de unică folosinţă etc.), asistenţă medicală (asistenţă medicală primară, diagnostic şi tratament simptomatic şi patogenic, referinţe către servicii medicale de specialitate), asistenţă socială (evaluarea cazurilor sociale, informare şi orientare către servicii medicale şi sociale, suport material – pachete cu produse de igienă), asistenţă psihologică (consiliere, suport şi evaluare psihologice).

În Bucureşti, anul 2004 a însemnat posibilitatea deplasării în teren a educatorilor stradali cu un serviciu mobil (ambulanţă pentru acordarea asistenţei medicale primare de către medicul echipei), utilat în conformitate cu nevoile beneficiarilor. Unitatea mobilă este utilizată şi ca spaţiu de consiliere, de recoltare a probelor (depozitare şi transport către laboratoarele de testare), schimb de seringi, discuţii individuale.

În 2004, în toate zonele „Seară de seară", au primit asistenţă din partea programului peste 1.600 de persoane.

Pe lângă FGSTM, printre finanţatorii activităţilor s-au numărat: Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale, Institutul de Cercetare şi Formare „John Snow, Inc." (prezervative), iar printre parteneri: PSI România şi clinicile Societăţii de Educaţie Contraceptivă şi Sexuală (SECS) din Bucureşti, Iaşi, Craiova, Constanţa şi Piatra-Neamţ.

„Opţiuni pentru sănătate"
Program de schimb de seringi

„Opţiuni pentru sănătate" a început în martie 2004, în parteneriat cu RHRN (Reţeaua naţională de reducere a riscurilor asociate consumului de droguri injectabile), cu scopul declarat de a îmbunătăţi starea de sănătate a consumatorilor de droguri injectabile (CDI) prin promovarea şi oferirea de servicii de *harm reduction*. Între obiectivele programului se înscriu: creşterea accesului la echipamente sterile de injectare pentru CDI; creşterea capacităţii altor organizaţii de a oferi servicii de *harm reduction* pentru CDI şi dezvoltarea RHRN; implicarea factorilor de decizie în programele de prevenire HIV pentru CDI şi de tratament al dependenţei. Este un proiect de prevenire HIV/SIDA care se adresează CDI din Bucureşti, deosebit de vulnerabili faţă de infecţia cu HIV din cauza folosirii în comun a echipamentelor de injectare, a reutilizării acestora, a implicării în comportamente sexuale neprotejate, adeseori cu parteneri multipli.

Activităţile proiectului se desfăşoară pe stradă, acolo unde trăiesc CDI, cu ajutorul unei unităţi mobile. Echipa proiectului (psihologi, psihopedagogi, asistent social şi medic) este formată din patru educatori de sănătate şi coordonatorul de proiect, cărora li se adaugă un coordonator al activităţii de teren.

Serviciile asigurate au constat în: informarea şi educarea beneficiarilor asupra HIV/SIDA/altor ITS, asupra procedurilor de testare şi semnificaţiei testului HIV, reguli universale de igienă; informare şi consiliere asupra riscurilor asociate consumului de droguri injectabile; distribuire de prezervative; schimb de seringi şi distribuirea altor echipamente sterile de injectare; referinţe către centrele de consiliere şi testare HIV voluntară; trimiteri către unităţile specializate de dezintoxicare, substituţie sau postcură; distribuire de materiale de informare-educare-comunicare. Finanţatorul acestei componente a fost FGSTM.

Pentru cea de-a doua componentă *(advocacy),* a cărei finanţare a fost suportată de UNICEF, principalele activităţi au numărat sensibilizarea la nivelul farmaciilor, al primăriilor şi al politicienilor cu privire la nevoile CDI şi la necesitatea extinderii serviciilor de reducere a riscurilor; efectuarea unor cercetări – făcute publice – cu privire la perspectiva farmaciştilor asupra clienţilor lor consumatori de droguri (tipărit în limbile română şi engleză) sau cu privire la modul tendenţios, schematic, şablonard şi cu un impact public pe măsură, în care este (inter)mediat mesajul transmis de presă cu privire la CDI.

Pe parcursul lui 2004, „Opţiuni pentru sănătate" a înregistrat cca 300 de CDI participanţi în programul de schimb de seringi; acţiunile de *advocacy* au cuprins 30 de farmacişti, cca 50 de reprezentanţi ai Direcţiilor de Asistenţă Socială din cadrul primăriilor, aproximativ 30 de factori de decizie (de tipul Ministerului Sănătăţii, Ministerului Justiţiei, Ministerului de Interne, Agenţiei Naţionale Antidrog). Toţi aceştia au fost şi beneficiari ai cursurilor de formare în *harm reduction,* pe care echipa proiectului le asigură ofertanţilor de servicii din organizaţiile non-guvernamentale sau de stat, managerilor de programe, educatorilor stradali, în vederea dezvoltării serviciilor de profil.

RHRN – *Romanian Harm Reduction Network*: Reţeaua naţională de reducere a riscurilor asociate consumului de droguri injectabile

Parteneriat al mai multor organisme româneşti cu programe de *harm reduction* – între care ALIAT, Open Doors, Salvaţi Copiii, Fundaţia pentru Îngrijiri Comunitare, Agenţia Naţională Antidrog şi ARAS, care a şi stat la baza acestei coaliţii, coordonând-o din 2002, când a fost creată –, RHRN şi-a continuat, în cel de-al treilea an de existenţă, eforturile de promovare a unor servicii complete şi de calitate în vederea reducerii riscurilor asociate consumului de droguri injectable.

2004 a fost anul finanţării acestui program de către Open Society Institute – OSI (ca şi precedenţii), dar şi de către Ministerul român al Sănătăţii.

În planul de activităţi al acestui an s-au numărat elaborarea şi acreditarea standardelor de lucru în *harm reduction* (schimb de seringi, substituţie cu metadonă etc.), reeditarea manualului de *harm reduction* pentru ofertanţii de servicii, produs în 2003, actualizarea paginii web a proiectului, www.rhrn.ro, continuarea publicării buletinului informativ trimestrial, care a apărut în două numere duble, şi efectuarea unui studiu cantitativ referitor la factorii de risc ai consumului de droguri injectabile în Bucureşti, studiu finalizat şi accesibil. Partenerul RHRN în cercetare a fost, ca de obicei, „Operations Research" (www.operationsresearch.ro).

Activităţi ale RHRN în 2004 se regăsesc şi în prezentarea proiectului sus-menţionat, „Opţiuni pentru sănătate", şi în cel care-i succedă:

„INTEGRATION SAFER-IDU's"
(Integration of Standard Approaches to Fight Emerging Risks among Intravenous Drug Users)

Program de cooperare internaţională între ONG din România (ARAS), Estonia (ADSi Tugikeskus), Franţa (AIDES) şi Finlanda (AIDS Finnish Council), finanţat de Comunitatea Europeană, prin Direcţia Generală pentru Extindere a Comisiei Europene, cofinanţat de AIDES, FGSTM, Loteria Finlandeză şi UNICEF. A început la 1 iunie 2003 şi urmează să se încheie la 31 iulie 2005.

Proiectul îşi propune să contribuie la extinderea serviciilor medico-sociale pentru consumatorii de droguri injectabile şi la ameliorarea calităţii acestora, în scopul limitării consecinţelor asociate cu injectarea drogurilor.

„INTEGRATION SAFER-IDU's" are în vedere schimbul de experienţă între profesioniştii activi în domeniul *harm reduction,* între factorii de decizie şi administratorii programelor sociale şi de sănătate, la nivel central şi local, din cele patru ţări implicate, cercetarea şi documentarea vulnerabilităţii consumatorilor de droguri injectabile faţă de infecţia cu HIV, precum şi a accesului acestora la servicii de *harm reduction* şi la alte servicii medico-sociale, promovarea conceptului de *harm reduction* şi stimularea dezvoltării de servicii la nivelul comunităţilor afectate de consumul de droguri.

Pentru aceasta, doi specialişti implicaţi în cercetarea asupra comportamentelor cu risc de infectare în rândul CDI, care fuseseră instruiţi în 2003, la Paris, în cadrul unui atelier, au definitivat ghidul de interviu pentru un studiu referitor la comportamentele sexual şi de injectare ale CDI, au întocmit rapoartele de focus-grup desfăşurate anterior cu CDI şi cu reprezentanţi ai organizaţiilor implicate în servicii pentru aceştia. Au fost colectate datele necesare studiului (a cărui finanţare principală a fost asigurată de UNICEF). De asemenea, doi profesionişti ARAS au urmat stagii de schimb de experienţă în Franţa (Mulhouse) şi Finlanda (Helsinki), iar alţi doi au participat la şedinţa de înfiinţare a Reţelei europene de ONG active în domeniul HIV/SIDA: AIDS Action Europe, ARAS devenind membru în Consiliul Director al acesteia.

O altă ţintă a proiectului vizează provocarea şi facilitarea dezbaterii publice în legătură cu consumul de droguri pe cale injectabilă şi riscurile acestuia, nu doar în Estonia şi România, ci şi la nivel european. În România, dezbaterea publică şi luarea de poziţie în favoarea conceptului de *harm reduction* sunt întreprinse de RHRN, care, în ianuarie, aprilie, septembrie şi noiembrie 2004, a organizat patru întâlniri importante, reunind membrii reţelei şi reprezentanţi ai Ministerului Sănătăţii, Agenţiei Naţionale Antidrog, primăriilor de sector din Bucureşti, Colegiului Farmaciştilor etc., cu scopul deblocării procesului de dezvoltare a serviciilor de tratament cu metadonă, vânzare a seringilor de unică folosinţă în farmacii, finanţare a serviciilor de *harm reduction* de la bugetul local al Municipiului Bucureşti şi de la Ministerul Sănătăţii, şi cu scopul ameliorării calităţii serviciilor de tratament şi *harm reduction* existente.

Să mai adăugăm că trei ateliere desfăşurate în cadrul proiectului „E timpul să ne implicăm!", finanţat de FGSTM, au contribuit la cunoaşterea serviciilor de *harm reduction* şi la argumentarea necesităţii acestora în faţa profesoniştilor implicaţi în asistenţa socială şi protecţia copilului din 14 judeţe şi sectoarele Municipiului Bucureşti.

Nu în cele din urmă, cele două ţări candidate la UE se angajează prin acest proiect să facă demersuri comune, în propriile comunităţi, în favoarea dezvoltării serviciilor destinate CDI, prin sesiuni de coordonare, întâlniri cu factori de decizie şi tipărirea/distribuirea – în 2005 – a două ediţii de buletin informativ al proiectului.

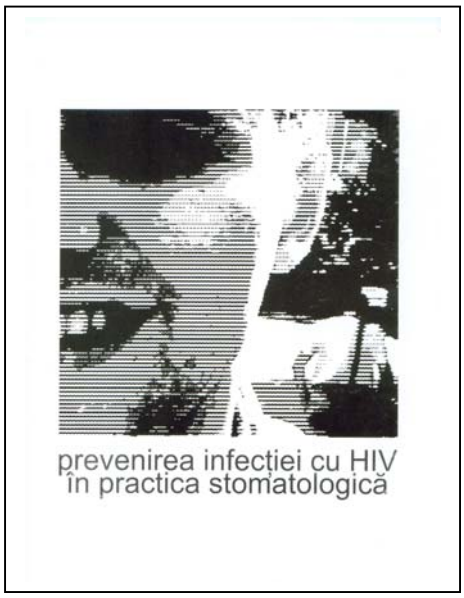

Maria Georgescu, Ioana Gavrizi, Anca Bălan,
Prevenirea infecţiei cu HIV în practica stomatologică,
Bucureşti, 2003, 48 p.

©ARAS. Tipărit cu sprijinul D.S.P.M.B.

Asistenţă medico-socială pentru persoanele cu HIV/SIDA: Cabinet stomatologic ARAS

Este un serviciu creat în 1997, cu fonduri provenite de la Fundaţiile Olandeze, prin intermediul Stichten Kinderpostzegels Nederland. Oferă în primul rând servicii stomatologice pentru grupuri defavorizate (discriminate şi/sau lipsite de resurse financiare), în condiţiile în care o persoană care îşi dezvăluie diagnosticul HIV este, de cele mai multe ori, respinsă de majoritatea cabinetelor din Bucureşti şi/sau nu-şi poate permite să achite costurile intervenţiilor. În al doilea rând, un cabinet deschis totuşi unei clientele foarte largi, implicit celor fără probleme financiare, se putea constitui în sursă de venituri pentru acoperirea cheltuielilor aferente primei categorii de public.

De la înfiinţare şi până acum, cabinetul stomatologic ARAS s-a autofinanţat.

Primii săi clienţi au fost adulţi şi copii din Bucureşti şi judeţele limitrofe, aflaţi în asistenţa socială a ARAS, ulterior cabinetul ajungând să fie recomandat de medicii specialişti în infecţia cu HIV pacienţilor lor din provincie, internaţi sau veniţi la consultaţii în Bucureşti.

Cabinetul stomatologic ARAS este, în acelaşi timp, proiect de informare medicală referitoare la precauţiile universale. În colaborare cu Institutul de Sănătate Publică şi Direcţia de Sănătate Publică a Municipiului Bucureşti (DSPMB), cei doi medici ai cabinetului au elaborat şi editat în 2003 ghidul de *Prevenirea infecţiei cu HIV în practica stomatologică,* care a fost distribuit de DSPMB, în 2004, medicilor stomatologi din Bucureşti.

Numărul total al consultaţiilor înregistrate în 2004: 3.800, din care 70% au fost acordate persoanelor asistate social, majoritatea acestora beneficiind de reduceri la tratament situate între 80% şi 100%.

Pe lângă cei doi medici, echipa proiectului mai numără şi o asistentă medicală.

Asistenţă psihosocială pentru familiile afectate de HIV/SIDA din Bucureşti şi Ilfov

Este un program care funcţionează din 1995 şi unul din puţinele servicii sociale din România adresate familiilor afectate de HIV (inclusiv persoanelor adulte cu HIV/SIDA).

În anul 2004, serviciul ARAS de asistenţă socială a deservit 175 de familii afectate de HIV din Bucureşti şi judeţul Ilfov. Activităţile sale s-au derulat cu sprijinul financiar al Ministerului Muncii şi Solidarităţii Sociale (MMSS).

Echipa – formată din doi asistenţi sociali şi coordonatorul lor – a asigurat 850 de şedinţe de consiliere psihosocială, fie faţă în faţă, la sediul asociaţiei ori la domiciliul beneficiarului, fie telefonic.

În acord cu prevederile contractuale stabilite cu MMSS şi în vederea adaptării intervenţiilor sociale la nevoile reale ale beneficiarului, în acelaşi an s-au efectuat 480 de anchete sociale.

S-au asigurat referinţe către alte instituţii sau organizaţii pentru 110 persoane care aveau nevoie de servicii ce nu pot fi asigurate de ARAS. Clienţii care dispun de capacitate de muncă şi cei care pot frecventa şcoala au fost îndrumaţi către instituţii care oferă servicii de integrare în muncă (Agenţia Naţională de Ocupare a Forţei de Muncă) sau către fundaţii cu programe de integrare şcolară. În situaţiile în care integrarea lor a fost blocată din motive de discriminare, echipa de asistenţă socială – care reprezintă interesele clienţilor săi în faţa autorităţilor – a sesizat Consiliul Naţional pentru Combaterea Discriminării.

Informaţiile oferite clienţilor în cadrul programului cuprind noţiuni despre HIV/SIDA, despre serviciile medicale disponibile, despre prevenirea secundară a HIV, despre tratament, informaţii legislative, care să le permită persoanelor cu HIV/SIDA să beneficieze de drepturile lor sociale. S-au distribuit 1.000 de pliante, cărţi, reviste, ghiduri de sănătate, informaţii cu privire la tratamentele antiretrovirale şi la nutriţie, fotocopii după documente juridice. Au fost oferite, de asemenea, 10.000 de prezervative.

S-a editat un pliant de prezentare a proiectului, conţinând serviciile disponibile, tipurile de beneficiari care le pot accesa, orarul de lucru, documentele necesare intrării în program.

Serviciul de asistenţă socială deţine înregistrări ale activităţilor efectuate pe parcursul anului. Pentru fiecare client (160 de cazuri active) există dosare cuprinzând: planuri individuale de lucru, contracte semnate de ambele părţi, fişe de intervenţie socială, anchetă socială, chestionare/evaluări, certificat medical, cărţi de identitate (în copie), coduri de confidenţialitate.

Au fost distribuite 1.380 de pachete alimentare şi de igienă, pe baza unor procese-verbale lunare. Distribuirea produselor se regăseşte în rapoartele lunare depuse de ARAS la Direcţia de Dialog, Solidaritate Socială şi Familie din cadrul MMSS.

De-a lungul anului, 18 persoane au participat cu regularitate la întâlnirile celor două grupuri de autoajutorare, coagulate în funcţie de afinităţile membrilor. La sfârşitul anului, exista deja un draft cuprinzând standardele de lucru într-un grup de suport, o agendă cu toate întâlnirile, jocuri psihologice (de comunicare, de stabilire a relaţiilor de sprijin etc.).

Împreună cu asistenţii sociali de la ARAS Constanţa şi ARAS Piatra-Neamt, cei din Bucureşti au realizat un studiu intern pentru a măsura gradul de discriminare pe care îl resimt persoanele afectate de HIV. Conform rezultatelor, 51% se consideră discriminate, iar 40% – că au fost victime ale încălcării confidenţialităţii (în 22% din cazuri – de către cadre medicale; în 11% – de către rude, vecini; 23% în – de către cadre didactice etc.). La chestionare au răspuns 85 de persoane cu HIV/SIDA, iar studiul a fost prezentat în cadrul unei conferinţe a asociaţiei "Alături de voi".

Alte activităţi în acest an au inclus programe recreative pentru beneficiari, în special pentru adolescenţi. În timpul verii aceştia au fost antrenaţi să participe la spectacole, la plimbări în parcuri, tabere pe litoral etc., doi dintre beneficiarii programului devenind ulterior voluntari ai ARAS. Această componentă de petrecere a timpului liber, alături de cea a organizării grupurilor de suport, de consilierea psihologică şi de sprijnul sprijinul material pentru un număr de 30 de persoane, face parte dintr-un proiect de îmbunătăţire a calităţii vieţii pentru persoanele cu HIV/SDA aflate în asistenţa socială ARAS, finanţat de asociaţia pariziană Solidarité Sida.

Petrecerea de Crăciun a reunit în jurul bradului 94 de persoane afectate de HIV, care au putut primi daruri mulţumită colectei de fonduri iniţate cu prilejul Zilei Mondiale SIDA. Campania de 1 Decembrie instalase în sediile unor companii cunoscute din Bucureşti urne în care fiecare angajat era invitat să contribuie la organizarea petrecerii. Au răspuns cu generozitate angajaţii Pfizer România, Procter & Gamble, CODECS, precum şi Club Underworld, care a donat încasările dintr-o seară de concert. Au participat cu daruri: UNICEF, Editura Cartea Românească şi Danone. Un cor de studenţi ai Facultăţii de Teologie Ortodoxă din Bucureşti a ţinut să ne fie alături printr-un concert de colinde. Un sprijin permanent l-au oferit voluntarii ARAS.

Tuturor acestora le mulţumim pentru generozitate şi le dorim un 2005 şi mai bun. De asemenea, finanţatorilor, sponsorilor şi partenerilor noştri, evocaţi de-a lungul acestui text.

FINANCIAR

Venituri

	SURSA	LEI	USD	EURO	%
I.	**Agenţii finanţatoare internaţionale**	**30.364.502.811**	**930.383**	**749.147**	**90,2**
	Fondul Global SIDA şi Banca Mondială	20.645.360.013	632.584	509.358	61,4
	John Snow Inc. – JSI (RHFI, DGP, 1 Decembrie)	3.707.807.210	113.609	91.478	11,0
	Fundaţia pentru Dezvoltarea Societăţii Civile (PHARE)	2.581.287.218	79.092	63.685	7,7
	Open Society Institute – OSI (RHRN, *Stay Alive* Bucureşti)	1.008.823.680	30.911	24.889	3,0
	AIDES (Integration SAFER IDU's – Franţa)	740.879.452	22.701	18.279	2,2
	UNICEF	609.322.035	18.670	15.033	1,8
	UNDP (România, Serbia)	446.852.415	13.692	11.025	1,3
	Solidarité SIDA (Franţa)	383.289.700	11.744	9.456	1,1
	Population Service International (PSI)	163.225.000	5.001	4.027	0,5
	CEENDSP	64.616.000	1.980	1.594	0,2
	Tranşe finale încasate pentru proiecte încheiate în anul precedent (PHARE)	13.040.088	400	322	0,0
II.	**Subvenţii din partea Statului român**	**1.139.500.000**	**34.915**	**28.114**	**3,4**
	Ministerul Muncii şi Solidarităţii Sociale (MMSS)	1.139.500.000	34.915	28.114	3,4
III.	**Donaţii**	**580.969.276**	**17.801**	**14.334**	**1,7**
	În bani	45.948.376	1.408	1.134	
	În natură	535.020.900	16.393	13.200	
IV.	**Sponsorizări**	49.559.000	1.519	1.223	0,1
V.	**Alte venituri**	**1.100.893.888**	**33.732**	**27.161**	**3.3**
	Dobânzi bancare	68.470.083	2.098	1.689	
	Diferenţe de curs valutar	20.475.908	627	505	
	Venituri diverse	66.622.239	2.041	1.644	
	Încasări din restituire TVA	945.325.658	28.965	23.323	
A.	**Total venituri din activităţi non-profit**	**33.235.424.975**	**1.018.349**	**819.978**	**98,8**
B.	**Total venituri din activităţi economice**	**413.602.912**	**12.673**	**10.204**	**1,2**
	Cabinet stomatologic	413.602.912	12.673	10.204	
	TOTAL VENITURI ARAS	**33.649.027.887**	**1.031.022**	**830.182**	**100,0**

REZULTAT		LEI	USD	EURO	%
Activitate non-profit	excedent	9.030.917.509	276.712	222.809	99,3
Activitate economică	profit	60.927.539	1.867	1.503	0,7
TOTAL ARAS	**EXCEDENT**	**9.091.845.048**	**278.578**	**224.312**	**100,0**

Notă: Cursul mediu al anului 2004: 1 USD = 32.636,57 ROL; 1 EURO = 40.532,11 ROL.

	ELEMENTE DE CHELTUIELI	ACTIVITATE NON-PROFIT	ACTIVITATE ECONOMICĂ	TOTAL			%
				LEI	USD	EURO	
I.	**Cheltuieli de personal**	**7.516.267.567**	**0**	**7.516.267.567**	**230.302**	**185.440**	**30,6**
	Salarii nete	3.651.721.813		3.651.721.813	111.890	90.095	
	Contribuţii salariat	1.577.435.045		1.577.435.045	48.333	38.918	
	Contribuţii angajator	1.598.043.670		1.598.043.670	48.965	39.427	
	Tichete de masă angajaţi	335.943.370		335.943.370	10.293	8.288	
	Colaboratori	353.123.669		353.123.669	10.820	8.712	
II.	**Cheltuieli de administraţie**	**915.736.750**	**2.668.580**	**918.405.330**	**28.140**	**22.659**	**3,7**
	Combustibil, reparaţii	49.910.388		49.910.388	1.529	1.231	
	Rechizite, materiale consumabile, obiecte de inventar	110.162.574		110.162.574	3.375	2.718	
	Întreţinere, telefon, energie, apă, chirie	323.133.563		323.133.563	9.901	7.972	
	Reparaţii şi întreţinere echipamente	72.027.590		72.027.590	2.207	1.777	
	Asigurări	182.759.693		182.759.693	5.600	4.509	
	Comisioane bancare	60.847.533		60.847.533	1.864	1.501	
	Taxe şi impozite	21.970.337	2.668.580	24.638.917	755	608	
	Alte cheltuieli	94.925.072		94.925.072	2.909	2.342	
III.	**Cheltuieli de capital**	**332.861.675**	**0**	**332.861.675**	**10.199**	**8.212**	**1,4**
	Echipamente	716.821.580	0	716.821.580	21.964	17.685	
	Mijloace de transport	2.596.159.027	0	2.596.159.027	79.548	64.052	
	din care: amortizate	332.861.675	0	332.861.675	10.199	8.212	
IV.	**Cheltuieli pentru proiecte**	**15.439.641.474**	**350.006.793**	**15.789.648.267**	**483.802**	**389.559**	**64,3**
	Instruire personal – schimburi de experienţă	2.122.897.762		2.122.897.762	65.047	52.376	8,6
	Campanii de prevenire	518.673.976		518.673.976	15.892	12.797	2,1
	Helpline, campanie *media*	363.352.969		363.352.969	11.133	8.965	1,5
	Harm reduction – consumatori de droguri	774.631.187		774.631.187	23.735	19.112	3,2
	Asistenţă socială, consiliere	1.069.099.122		1.069.099.122	32.758	26.377	4,4
	Educaţie grupuri vulnerabile	1.727.800.177		1.727.800.177	52.941	42.628	7,0
	Distribuire materiale, donaţii	2.238.631.737		2.238.631.737	68.593	55.231	9,1
	Recompense pentru educatori comunitari (între egali)	326.491.598		326.491.598	10.004	8.055	1,3
	Cercetare	73.942.750		73.942.750	2.266	1.824	0,3
	Amortizare		17.422.320	17.422.320	534	430	0,1
	Alte cheltuieli/laborator stomatologic		244.237.000	244.237.000	7.484	6.026	1,0
	Materiale stomatologice		88.347.473	88.347.473	2.707	2.180	0,4
	Susţinerea activităţilor filialelor/altor ONG	6.224.120.196		6.224.120.196	190.710	153.560	25,3
	TOTAL CHELTUIELI	**24.204.507.466**	**352.675.373**	**24.557.182.839**	**752.444**	**605.870**	**100,0**